

Maatregelen om studielast te verminderen

Door Theo van der Werf, maart 2009

Voor jongeren met ME/CVS is schoolgaan vaak een probleem. Toch is er meestal meer mogelijk dan ouders en kinderen denken. In deze derde aflevering van de reeks 'Praktische tips voor leerlingen met ME/CVS in het voortgezet onderwijs' aandacht voor de studielast.

Het voortgezet onderwijs heeft twee functies: het moet zorgen voor een brede vorming en leerlingen voorbereiden op het vervolgonderwijs. Ook voor chronisch zieke leerlingen zijn beide functies belangrijk, en ook van hen wordt verwacht dat zij een breed onderwijsprogramma volgen. Gelukkig is het mogelijk de studielast voor deze leerlingen op een aantal punten te beperken. Van belang is daarbij natuurlijk wel, dat een opleiding met een aangepast programma volwaardig blijft en de leerlingen voldoende voorbereidt op het eindexamen. Dat examen blijft immers inhoudelijk hetzelfde.

Hieronder de belangrijkste mogelijkheden om de studielast te beperken.

• Aangepast lesrooster

Voor alle leerlingen geldt de leerplichtwet: ze moeten niet alleen ingeschreven staan op een school, maar ook regelmatig de lessen volgen. Leerlingen met ME/CVS hebben vaak niet genoeg energie om elke dag naar school te gaan en alle lessen te volgen. Wat zij nodig hebben, is een aangepast lesrooster, dat rekening houdt met hun individuele belastbaarheid en hun behoefte aan begeleiding. Om dit goed te regelen is een vrijstelling nodig van de verplichting tot geregeld schoolbezoek. Deze kan bij de leerplichtambtenaar worden aangevraagd op grond van artikel 15 van de leerplichtwet.

• Studiebonnen

Voor een chronisch zieke leerling die veel lessen mist en thuis probeert te studeren, is het niet eenvoudig te achterhalen wat er nu precies van hem of haar wordt verwacht: wat, hoe en wanneer iets ingeleverd of bestudeerd moet zijn. Daarom is het handig docenten te vragen per onderdeel (proefwerk, toets, praktische opdracht) een 'studiebon' in te vullen. Hierop staat dan welke materialen/boeken/werkboeken/stencils de leerling nodig heeft; welke leerstof per onderdeel bestudeerd moet worden (en dus ook wat er overgeslagen kan worden); welke oefenopdrachten/opgaven in ieder geval gemaakt en gecontroleerd moeten zijn; welk nakijk-/antwoordenmateriaal beschikbaar is en hoe dit verstrekt wordt, enzovoort.

• Ontheffing lichamelijke opvoeding

De school kan in overleg met de ouders besluiten een leerling op grond van zijn gezondheidsklachten een ontheffing te geven voor het vak lichamelijke opvoeding. De school moet die vrijstelling melden bij de onderwijsinspectie.

- **Aanpassing praktische opdrachten**

Ook bij praktische opdrachten kan de school afwijken van het vastgestelde programma. Opdrachten die in principe samen of in groepjes moeten worden gemaakt, kunnen individueel worden gemaakt of

worden vervangen door een andere opdracht. Dit geldt ook voor excursies et cetera.

Vooraf bij de kunstvakken (CKV en KCV) zijn er nogal eens opdrachten die voor leerlingen met ME/ CVS onhaalbaar zijn. In overleg met de inspectie kan de school die vervangen door opdrachten die deze leerlingen thuis kunnen uitvoeren aan de hand van documentaires op video, dvd of van de televisie.

- **Deelname activiteiten**

Scholen beslissen zelf of zij activiteiten als schoolreisjes en excursies aanbieden. Deelname is alleen verplicht als die activiteiten in het reguliere onderwijsprogramma zijn opgenomen. Het schoolbestuur kan chronisch zieke jongeren hiervan vrijstellen.

- **Beroepsgerichte stage**

Veel vmbo-leerlingen lopen in het derde en vierde leerjaar stage in de beroepsgerichte vakken.

Stage is geen verplicht onderdeel. Voor leerlingen die door ziekte niet in staat zijn stage te lopen, mag de school ook een andere invulling van deze uren kiezen.

- **Beperking leerstof onderbouw**

De school kan op grond van de Wet voortgezet onderwijs individuele leerlingen ontheffen van bepaalde kerndoelen, al geldt dat in de meeste gevallen niet voor de moderne talen. De school kan dus voor een chronisch zieke leerling een individueel onderbouwprogramma uitwerken. Het uitgangspunt dat na klas twee nog alle sectoren en profielen gekozen moeten kunnen worden blijft daarbij bestaan. Maar er kan een verdeling in diepgang gemaakt worden tussen de toekomstige examenvakken en de overige vakken, met een schuin oog naar de sector of het profiel waarvoor de leerling waarschijnlijk in de toekomst zal kiezen.

- **Beperking leerstof derde jaar vmbo (theoretische en gemengde leerweg)**

Vmbo-leerlingen volgen in het derde jaar, naast de verplichte vakken uit het gemeenschappelijk deel, ten minste zeven vakken (bij gemengde leerweg zes) waarin eindexamen kan worden afgelegd. Leerlingen volgen in het derde jaar dus meer vakken dan voor hun diploma noodzakelijk is. Deze extra vakken, waarvan de resultaten worden opgenomen in het examendossier, kunnen worden afgesloten op een wijze die past bij de mogelijkheden van een chronisch zieke leerling. Daarmee kan de school de studielast voor deze extra vakken beperken.

- **Beperking leerstof derde jaar havo en vwo**

Het derde leerjaar van havo en vwo kent weinig voorschriften wat betreft programmatische invulling. De school kan dus zelf keuzes te maken. Er zijn daarbij verschillende mogelijkheden: het derde jaar

als vervolg op de onderbouw; als betere voorbereiding op de Tweede Fase; of als schakeljaar met een eigen gezicht en inhoud. Dit geeft de school alle gelegenheid efficiënt in te spelen op de beperktere belastbaarheid van chronisch zieke leerlingen. Er kan optimaal rekening worden gehouden met het profiel waarvoor zij in de toekomst willen kiezen. Achterstanden uit de basisvorming kunnen worden weggewerkt. Daarnaast bestaat de mogelijkheid leerstof van examenvakken naar voren te halen, zodat deze leerlingen een voorsprong kunnen opbouwen. Hun lagere studietempo leidt dan niet meteen al in de Tweede Fase tot achterstanden.

Deze praktische tips zijn voorbeelden van de opties die er voor scholen bestaan om de opleiding zodanig aan te passen dat deze meer aansluit bij de mogelijkheden van een chronisch zieke leerling. De school doet er goed aan om alle maatregelen die nodig zijn voor een dergelijke leerling bij elkaar te zetten in

een handelingsplan. Hiermee is voor alle docenten duidelijk op welke wijze de leerling ondersteund wordt. Ook kan het handelingsplan aan de onderwijsinspectie en leerplichtambtenaar worden overgelegd. Een voorbeeld van een handelingsplan is te vinden op de website www.jongerenbinnenboord.nl

Succes met je studie!